

مقاله علمی (تحقیقی)

بررسی میزان علاقه دانشجویان دانشکده‌های دندانپزشکی شهر تهران به ادامه تحصیل در رشته‌های مختلف تخصصی

دکتر حمید محمود هاشمی*

چکیده

امروزه رشته دندانپزشکی از تنوع و گستردگی خاصی برخوردار است. این گستردگی خود دلیلی است بر نیاز به تخصصی شدن شاخه‌های مختلف دندانپزشکی و بالطبع ضرورت گام برداشتن در آن سمت و سو. با توجه به مطالب فوق و فقدان یک مطالعه جامع نگر برای ارزیابی تقاضا جهت ادامه تحصیل در مقطع تخصصی دندانپزشکی تحقیق حاضر انجام پذیرفت تا ضمن بررسی علاقه دانشجویان دندانپزشکی به رشته‌های تخصصی، علل علاقمندی و یا عدم علاقه آنها به ادامه تحصیل، همچنین نظر آنها راجع به افزایش ظرفیت پذیرش در رشته‌های مختلف دندانپزشکی مشخص گردد، یکی از اهداف این تحقیق مقایسه ظرفیت پذیرش دستیار با تعداد متقاضیان برای ادامه تحصیل در رشته‌های تخصصی دندانپزشکی می‌باشد. بدین منظور از تابستان سال ۱۳۸۰ پس از تهیه پرسشنامه، از ۵۵۸ دانشجوی دندانپزشکی دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی، شاهد و آزاد که حداقل یکبار به هر یک از بخشها وارد شده بودند، به عنوان جمعیت مورد مطالعه استفاده شد، که نتایج حاصل بدین شرح بود:

۴۳۸ نفر (۷۸/۵٪) علاقمند به ادامه تحصیل پس از دکتری برای ورود به دوره تخصصی بودند

* - استادیار گروه آموزشی جراحی فک و صورت دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران.

و صد و بیست نفر (۲۱/۵٪) تمایلی به ادامه تحصیل نداشتند. دلیل عمده علاقمندان به ادامه تحصیل، تمایل به افزایش معلومات و رسیدن به رتبه‌های علمی بالاتر و عمده دلیل مخالفان ادامه تحصیل، خسته شدن از تحصیل ذکر شده بود. رشته‌هایی که بیشتر علاقمندان را به خود اختصاص داده بود به ترتیب: ارتودنسی، جراحی فک و صورت، اندودنتیکس، ترمیمی، دندانپزشکی کودکان، پروتزهای دندانی، پریودنتیکس، آسیب‌شناسی دهان و فک و صورت، بیماریها و تشخیص و رادیولوژی بود. ۴/۵۳٪ از کل دانشجویان موافق با افزایش ظرفیت پذیرش در رشته‌های تخصصی بودند.

این تحقیق نشان می‌دهد که اکثریت قابل توجه فارغ التحصیلان دندانپزشکی تمایل به ادامه تحصیل دارند لذا با یستی با تجهیز بیشتر دانشکده‌های دندانپزشکی، افزایش سهمیه تخصصی، امکان ادامه تحصیل برای اکثریت فراهم گردد. این امر موجب بالا رفتن تعداد متخصصان، بهتر شدن کیفیت درمانها، استقرار متخصصان در شهرهای کوچک خواهد شد. ضمن آن که ظرفیت پذیرش دستیار در دانشکده‌های دندانپزشکی متناسب با تقاضا برای ادامه تحصیل نمی‌باشد و وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی با یستی متناسب با این میزان تقاضا نسبت به راه‌اندازی بیشتر رشته‌های تخصصی در دانشکده‌های دندانپزشکی اقدام نماید.

کلید واژه‌ها: تخصصی دندانپزشکی - دانشجوی و تخصص - ادامه تحصیل در دندانپزشکی - علاقه به تخصصهای دندانپزشکی

مقدمه

دندانپزشکی در آمریکا در قرن هفدهم پایه‌گذاری شده است یعنی زمانی که شمار زیادی «سلمانی - دندانساز» از انگلستان به آمریکا فرستاده شدند. تخصص این دندانپزشکان اولیه عمدتاً کشیدن دندان بود. به این ترتیب قسمت اعظم کارهای دندانپزشکی در سالهای آغازین این قرن، اساس علمی نداشت. نقطه عطف و تولد آموزش مدون دندانپزشکی به شکل سازمان یافته در واقع به تأسیس دانشکده دندانپزشکی بالتیمور در سال ۱۸۴۰ بر می‌گردد. ۲۷ سال بعد یعنی در سال ۱۸۶۷ دانشگاه هاروارد اولین برنامه آموزشی دندانپزشکی دانشگاهی را بنا نهاد. همچنین در همین زمان تلاشهای G V. Black در آمریکا منجر به پایه‌گذاری تخصص دندانپزشکی شد.

پیشرفتهای علمی و فنی در سه دهه اخیر به طور گسترده‌ای هر یک از رشته‌های تخصصی

دندانپزشکی را تحت تأثیر قرار داده است. رشته‌های تخصصی دندانپزشکی به مرور زمان شکل گرفت و جایگاه خود را پیدا کرد و در همین راستا، دانشجویان هر کدام با انگیزه خاص خود شیفته یکی از این رشته‌ها می‌شوند. آشنایی با میزان و علل علاقمندی دانشجویان به رشته‌های تخصصی، می‌تواند راهگشای خوبی برای گسترش این رشته‌ها باشد. همچنین نیاز کشور به متخصصان و تقاضا برای ادامه تحصیل بایستی سنجیده شود تا وزارتخانه متبوع بتواند بر اساس این نتایج سیاست‌های خود را تعیین نماید. بر همین اساس بررسی حاضر انجام شد تا تقاضا برای ادامه تحصیل سنجیده شود تا بلکه بتوان به اهداف دبیرخانه تخصصی دندانپزشکی کمک گردد. طبق بررسی حاضر می‌توان گفت که در ایران هیچ‌گاه تحقیقی برای میزان علاقه به ادامه تحصیل در رشته‌های تخصصی انجام نشده است اما در این مورد می‌توان به تحقیق Ireland Palmer-Bickly (۱) همچنین Hull-Darby (۲) اشاره کرد که هر دو مؤید افزایش تقاضا برای ادامه تحصیل در رشته‌های تخصصی دندانپزشکی می‌باشد.

مواد و روشها

نوع مطالعه در این تحقیق Cross sectional و توصیفی به روش سرشماری می‌باشد. هدف اصلی، بررسی میزان علاقه دانشجویان دندانپزشکی چهار دانشگاه شهر تهران نسبت به رشته‌های مختلف تخصصی می‌باشد. از اهداف دیگر علل علاقه، رشته مورد نظر و تعیین رشته مورد درخواست به تفکیک جنس می‌باشد. جمعیت مورد مطالعه، در واقع از دانشجویانی انتخاب شدند که حداقل یکبار هر کدام از بخشهای دانشکده را گذرانده باشند. بدین ترتیب جمعیت هدف دانشجویان ترم‌های ده و ۱۱ و ۱۲ بودند. طبق آماری که از آموزش دانشکده‌های مزبور گرفته شد مجموع دانشجویان ترم‌های ده، ۱۱ و ۱۲ و ۶۸۵ نفر بودند که از این تعداد ۱۹۲ نفر مربوط به دانشگاه تهران، ۷۴ نفر مربوط به دانشگاه شاهد، صد و سی نفر مربوط به دانشگاه شهید بهشتی و ۲۸۹ نفر مربوط به دانشگاه آزاد بود. اما از آنجا که دسترسی به تعدادی از واجدین شرایط مقدور نبود و برخی از دانشجویان نیز به دلایلی پرسشنامه‌ها را پر نکردند، تعداد حجم نمونه‌ها به ۵۵۸ نفر تقلیل یافت، که این تعداد چیزی حدود ۸۱/۵٪ از کل دانشجویان واجد شرایط بودند. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، آنها را دسته‌بندی کرده و اطلاعات آنها وارد Code sheet شد. در مجموع ۵۵۸ پرسشنامه تکمیل شده شامل ۲۲۸ عدد مربوط به دانشگاه آزاد،

۱۷۴ نفر مربوط به دانشگاه تهران، ۹۵ عدد مربوط به دانشگاه شهید بهشتی و ۶۱ عدد مربوط به دانشگاه شاهد بود.

نتایج

در این مطالعه از ۵۵۸ دانشجوی واجد شرایط در چهار دانشگاه شهر تهران یعنی حدود ۸۱/۵٪ از دانشجویان واجد شرایط پرسشگری شد که از این تعداد ۲۹۲ نفر مرد و ۲۶۶ نفر زن بودند که نسبت آنها ۱/۰۹ به ۱ بود که تقریباً دارای نسبت مساوی‌اند. از ۵۵۸ نفر، ۱۷۴ نفر (۳۱/۲٪) دانشجوی دانشگاه تهران، ۹۵ نفر (۱۷٪) دانشجوی دانشگاه شهید بهشتی، ۶۱ نفر (۱۰/۹٪) دانشجوی دانشگاه شاهد و ۲۲۸ نفر (۴۰/۹٪) دانشجوی دانشگاه آزاد بودند. از ۵۵۸ دانشجوی مورد مطالعه، دویست و بیست نفر (۳۹/۴٪) دانشجوی ترم ده، ۱۶۸ نفر (۳۰/۱٪) دانشجوی ترم ۱۱ و صد و هفتاد نفر (۳۰/۵٪) دانشجوی ترم ۱۲ بودند. نتایج تحقیق به طور خلاصه در جداول زیر منعکس شده است.

جدول ۱- تعداد دانشجویان مورد مطالعه در چهار دانشگاه بر حسب جنس

جمع	آزاد	شاهد	بهشتی	تهران	دانشگاه	
					جنس	
۲۹۲	۹۷	۳۴	۵۷	۱۰۴	تعداد	مرد
					درصد	۳۵/۶
۲۶۶	۱۳۱	۲۷	۳۸	۷۰	تعداد	زن
					درصد	۲۶/۳
۵۵۸	۲۲۸	۶۱	۹۵	۱۷۴	تعداد	جمع
					درصد	۳۱/۲
۱۰۰/۰	۴۰/۹	۱۰/۹	۱۷	۳۱/۲		

از تعداد دانشجویان مورد مطالعه در چهار دانشگاه تعداد زنان ۹۱٪ مردان است. بیشترین تعداد دانشجویان مربوط به دانشگاه آزاد اسلامی است و کمترین آنها مربوط به دانشگاه شاهد می‌باشد.

جدول ۲- تعداد و درصد فراوانی علاقمندان به ادامه تحصیل بر حسب جنس

دانشجویان	> ۲۵						≤ ۲۵						سن
	جمع		زن		مرد		جمع		زن		مرد		
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
علاقمند	۱۶۱	۸۴/۷	۱۹۵	۸۳/۳	۳۵۶	۸۳/۹	۵۸	۵۶/۳	۲۳	۲۴/۱	۸۱	۶۰/۲	
غیر علاقمند	۲۹	۱۵/۳	۳۹	۱۶/۷	۶۸	۱۶/۱	۴۵	۲۳/۷	۸	۲۵/۹	۵۳	۳۹/۶	
جمع	۱۹۰	۱۰۰/۰۰	۲۳۴	۱۰۰/۰	۴۲۴	۱۰۰/۰	۱۰۳	۱۰۰/۰	۳۱	۱۰۰/۰	۱۳۴	۱۰۰/۰	

دانشجویان علاقمند ۲۵ ساله و کمتر، ۳/۲ برابر دانشجویان ۲۵ ساله و بیشتر می‌باشند. روند علاقمندی و غیر علاقمندی در هر گروه سنی بدون در نظر گرفتن جنس افراد علاقمند در سنین ۲۵ سال و کمتر تقریباً ۳۰٪ بیشتر افراد ۲۵ سال و بیشتر می‌باشد.

جدول ۳- تعداد و درصد فراوانی دانشجویان علاقمند به ادامه تحصیل در دوره‌های

دستیاری در چهار دانشگاه بر حسب جنس

دانشگاه	تهران		بهشتی		شاهد		آزاد		جمع	
	علاقمند		علاقمند		علاقمند		علاقمند		علاقمند	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
مرد	۷۰	۳۴	۴۰	۱۷	۲۶	۷	۸۱	۱۷	۲۱۷	۷۵
زن	۴۰/۲	۱۹/۵	۴۲/۱	۱۷/۹	۴۲/۶	۱۱/۴	۳۵/۵	۷/۵	۳۸/۹	۱۳/۴
مرد و زن	۱۲۶	۴۸	۷۱	۲۴	۵۳	۸	۱۸۸	۴۰	۴۳۸	۱۲۰
مجموع	۱۷۴	۹۵	۶۱	۲۲۸	۵۵۸					

دانشگاه تهران: تعداد مردان علاقمند تقریباً دو برابر مردان غیر علاقمند است. تعداد علاقمندان زن چهار برابر تعداد زنان غیر علاقمند می‌باشد و تعداد کل علاقمندان این دانشگاه ۲/۶۲ برابر

غیرعلاقمندان است.

دانشگاه شهید بهشتی: تعداد علاقمندان مرد $2/35$ برابر تعداد مردان غیر علاقمند است. تعداد علاقمندان زن $4/43$ برابر زنان غیرعلاقمند می‌باشد و تعداد کل علاقمندان این دانشگاه تقریباً پنج برابر تعداد غیر علاقمندان است.

دانشگاه شاهد: تعداد علاقمندان مرد $3/7$ برابر تعداد مردان غیر علاقمند است. تعداد علاقمندان زن 27 برابر تعداد زنان غیرعلاقمند است و تعداد کل علاقمندان این دانشگاه نیز $6/6$ برابر تعداد غیر علاقمندان می‌باشد.

دانشگاه آزاد: تعداد مردان علاقمند $4/7$ برابر مردان غیرعلاقمند است. تعداد زنان علاقمند نیز $4/7$ برابر زنان غیر علاقمند می‌باشد، پس تعداد کل علاقمندان این دانشگاه نیز $4/7$ برابر تعداد غیر علاقمندان است. بنابراین در چهار دانشگاه روند افزایش تعداد علاقمندان به ادامه تحصیل نسبت به غیر علاقمندان مشاهده می‌شود. در مجموع چهار دانشگاه نیز تعداد علاقمندان $3/6$ برابر تعداد غیر علاقمندان می‌باشد.

مقایسه میان تعداد علاقمندان مرد و زن

دانشگاه تهران: $67/3\%$ از مردان و 80% از زنان علاقمند به ادامه تحصیل می‌باشند.

دانشگاه شهید بهشتی: $70/1\%$ از مردان و $81/5\%$ از زنان علاقمند به ادامه تحصیل هستند.

دانشگاه شاهد: $76/4\%$ از مردان و نزدیک به 100% از زنان علاقمند به ادامه تحصیل می‌باشند.

دانشگاه آزاد: $83/5\%$ از مردان و $81/6\%$ از زنان علاقمند به ادامه تحصیل هستند.

در مجموع چهار دانشگاه: $74/3\%$ از مردان و 83% از زنان به ادامه تحصیل تمایل دارند.

پس در مقایسه تعداد علاقمندان زن و مرد در دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی و شاهد، تعداد زنان علاقمند بیش از مردان است. اما در دانشگاه آزاد این رقم در مردان کمی بیشتر است و در مجموع چهار دانشگاه نیز فراوانی زنان علاقمند بیش از مردان علاقمند است.

جدول ۴- تعداد و فراوانی پاسخگویان به علت علاقمندی به ادامه تحصیل به تفکیک دانشگاههای مورد مطالعه بر حسب جنس

جمع	تعداد به استخدام در دانشگاه	دسترسی به کار بیشتر	کسب مولعبیت اقتصادی بهتر	سیدن به موقعیت اجتماعی بهتر	افزایش معلومات	علت علاقمندی به ادامه تحصیل		دانشگاه
						مرد	زن	
۷۰	۷	۳	۱۰	۱۰	۴۰	تعداد	مرد	تهران
۵۶	۹	۳	۲	۵	۳۷	تعداد	زن	تهران
۲۰	۷	۲	۸	۷	۱۶	تعداد	مرد	شهیدبهشتی
۳۱	۱	۳	۱	۳	۲۳	تعداد	زن	شهیدبهشتی
۲۶	۵	۳	۳	۳	۱۲	تعداد	مرد	شاهد
۲۷	۴	۰	۱	۲	۲۰	تعداد	زن	شاهد
۸۱	۶	۱۰	۱۴	۷	۴۴	تعداد	مرد	آزاد
۱۰۲	۱۱	۶	۸	۶	۷۶	تعداد	زن	آزاد
۲۱۷	۲۵	۱۸	۳۵	۲۷	۱۱۲	تعداد	مرد	جمع
۹۹/۹	۱۱/۵	۸/۳	۱۶/۱	۱۲/۲	۵۱/۶	تعداد	زن	
۲۲۱	۲۵	۱۲	۱۲	۱۶	۱۵۶	تعداد	مرد	
۹۹/۹	۱۱/۳	۵/۴	۵/۳	۷/۲	۷۰/۶	تعداد	زن	

جدول ۵- تعداد و فراوانی پاسخگویان به سؤال علت عدم علاقمندی به

ادامه تحصیل به تفکیک دانشگاههای مورد مطالعه بر حسب جنس

جمع	طولانی بودن دوره تخصصی	مسافرت به خارج از کشور	مشکلات مالی	تعامل به شروع کار بلافاصله پس از فراغت از تحصیل	مشکلات موفقیت در امتحان دستیاری	خستگی از تحصیل	علت عدم تمایل به ادامه تحصیل		دانشگاه
							مرد	زن	
۳۳	۱	۰	۵	۱۱	۳	۱۴	تعداد	مرد	تهران
۱۲	۰	۰	۰	۵	۲	۵	تعداد	زن	
۱۷	۱	۳	۲	۳	۱	۵	تعداد	مرد	شهیدبهشتی
۷	۰	۰	۰	۱	۱	۵	تعداد	زن	
۷	۰	۰	۰	۴	۱	۲	تعداد	مرد	شاهد
۱	۰	۰	۰	۰	۰	۱	تعداد	زن	
۱۷	۱	۲	۳	۳	۳	۵	تعداد	مرد	آزاد
۲۳	۰	۲	۲	۹	۳	۵	تعداد	زن	
۷۵	۳	۵	۱۲	۲۱	۸	۲۶	تعداد	مرد	جمع
۱۰۰/۱	۲	۶/۷	۱۶	۲۸	۱۰/۷	۳۴/۷	تعداد	مرد	
۲۵	۰	۲	۲	۱۵	۸	۱۶	تعداد	زن	
۹۰	۰	۸/۹	۲/۴	۲۳/۳	۱۷/۸	۳۵/۶	تعداد	زن	

جدول ۶- تعداد و فراوانی دانشجویان علاقمند به

رشته‌های مختلف به تفکیک چهار دانشگاه مورد مطالعه بر حسب جنس

رشته	ارتودنسی	جراحی لکه و صورت	اندودنتیکس	مندان پزشکی کودکان	آسپ نسبی دندان و لکه و صورت	پروتزهای دندان	پریودنتیکس	تربیتی	تشخیص و بیماری‌های دندان	جراحی دهان و لکه و صورت	رادیولوژی	جمع	دانشگاه	
													مرد	زن
تهران	۲۳	۱۰	۱۵	۱	۵	۶	۱۱	۰	۳۳	۱	۱۰۴	تعداد	مرد	
	۱۶	۶	۱۰	۲	۶	۱۱	۱۲	۴	۳	۰	۷۰	تعداد	زن	
شهیدبهشتی	۱۰	۴	۷	۱	۱۰	۲	۵	۱	۱۲	۰	۵۷	تعداد	مرد	
	۸	۹	۴	۱	۴	۲	۵	۰	۵	۰	۳۸	تعداد	زن	
شاهد	۵	۳	۱۱	۰	۰	۱	۸	۰	۶	۰	۳۲	تعداد	مرد	
	۲	۶	۵	۲	۲	۳	۵	۰	۲	۰	۲۷	تعداد	زن	
آزاد	۲۹	۳	۹	۲	۱۲	۱۰	۷	۳	۲۱	۱	۹۷	تعداد	مرد	
	۲۵	۱۷	۲۲	۱	۱۵	۹	۱۹	۱	۱۸	۴	۱۳۱	تعداد	زن	
جمع	۶۷	۲۰	۲۲	۴	۲۷	۲۲	۳۱	۴	۷۳	۲	۲۹۲	تعداد	مرد	
	۲۲/۹	۶/۸	۱۲/۲	۱/۵	۹/۲	۷/۵	۱۰/۶	۱/۵	۲۵	۰/۶	۱۰۰/۰	تعداد	زن	
	۵۱	۳۸	۴۱	۶	۲۷	۲۵	۴۱	۵	۲۸	۴	۲۶۶	تعداد	مرد	
جمع	۱۹/۱	۱۲/۳	۱۵/۲	۲/۳	۱۰/۲	۹/۲	۱۵/۲	۱/۹	۱۰/۵	۱/۵	۱۰۰/۱	تعداد	زن	
	۱۱۸	۵۸	۸۳	۱۰	۵۲	۴۷	۷۴	۹	۱۰۱	۶	۵۵۸	تعداد	مجموع	

جدول ۷- مقایسه رشته‌های مورد علاقه دانشجویان به ترتیب تعداد علاقمندان

رشته	ارتودنسی	جراحی لکه و صورت	اندودنتیکس	مندان پزشکی کودکان	آسپ نسبی دندان و لکه و صورت	تشخیص و بیماری‌های دندان	جراحی دهان و لکه و صورت	رادیولوژی	جمع
تعداد	۱۱۸	۱۰۱	۸۳	۷۳	۵۸	۵۴	۴۷	۱۰	۵۵۸
درصد	۲۱/۱	۱۸/۱	۱۴/۹	۱۲/۹	۱۰/۴	۹/۷	۸/۴	۱/۸	۱۰۰/۰

رشته‌ای که بیش از بقیه رشته‌ها مورد علاقه دانشجویان مورد مطالعه بود ارتودنسی و پس از آن

جراحی فک و صورت، به طوری که بیش از $\frac{1}{8}$ دانشجویان به ارتودنسی و کمتر از $\frac{1}{8}$ به جراحی فک و صورت علاقمند بودند. پس از آن رشته اندودنتیکس با نسبتی حدود $\frac{1}{10}$ و بعد از آن ترمیمی و سپس دندانپزشکی کودکان و پروتزهای دندانی با نسبتی حدود $\frac{1}{10}$ و سپس پرودنتیکس قرار داشتند. رشته‌هایی که کمترین تعداد علاقمندان را به خود اختصاص می‌دادند آسیب‌شناسی دهان و فک و صورت، تشخیص بیماریهای دهان و رادیولوژی بودند.

جدول ۸- تعداد فراوانی پاسخگویان به علت علاقه به رشته خاص در چهار دانشگاه

رشته	علت علاقه به رشته خاص		علاقه صرف به علم آن رشته	بوفیت و منزلت اجتماعی	جنبه اقتصادی	تمایل خانوادگی	احساس به خدمت بیشتر به مردم	جمع
	تعداد	درصد						
ارتودنتیکس	۷۴	۱۱	۲۱	۳	۹	۱۱۸		
دندانپزشکی کودکان	۲۷	۶	۲	۵	۱۸	۵۸		
اندودنتیکس	۵۳	۲	۱۳	۲	۱۳	۸۳		
آسیب‌شناسی دهان و فک و صورت	۶	۲	۱	۱	۰	۱۰		
پروتزهای دندانی	۳۸	۱	۲	۲	۱۱	۵۴		
پرودنتیکس	۲۹	۳	۶	۰	۹	۴۷		
ترمیمی	۵۰	۳	۲	۲	۱۵	۷۲		
تشخیص و بیماریهای دهان	۵	۲	۱	۰	۱	۹		
جراحی فک و صورت	۶۵	۵	۴	۳	۲۴	۱۰۱		
رادیولوژی	۲	۱	۳	۰	۰	۶		
جمع	۳۴۹	۳۶	۵۵	۱۸	۱۰۰	۵۵۸		
درصد	۶۲/۵	۶/۵	۹/۹	۳/۲	۱۷/۹	۱۰۰/۰		

در پرسشنامه ارسالی سوالی مبنی بر احساس نیاز به افزایش ظرفیت پذیرش مطرح شد. بر این اساس لازم است جدول ظرفیت پذیرش دانشکده‌های دندانپزشکی شهرهای مختلف در سال ۷۹ ارائه گردد:

جدول ۹- ظرفیت پذیرش دانشکده‌های دندانپزشکی آموزش دهنده
پانزدهمین دوره پذیرش دستیار مورخ ۱۱/۱۲/۷۹

جمع	جرایم دهان و لثه و صورت	رادیولوژی	پروتزهای دندانی	پریودنتیکس	ترمیمی	تشخیص و بیماری‌های دهانی	آسپشناسی دهان و فک و صورت		ارتودنسی	اندودنتیکس	دندانپزشکی کودکان	رشته دانشکده
							تفک و صورت	آسپشناسی دهان و				
۲۹	۲	۲	۴	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	تهران
۲۶	۳	۲	۳	۲	۲	۲	۱	۲	۲	۲	۲	بهمنی
۱۹	-	-	۴	-	۴	۲	۲	۲	۲	۳	۲	شهد
۱۴	-	-	۲	۲	۲	۲	-	۲	۲	۲	۲	شیراز
۱۲	۱	-	-	۱	۲	-	۲	۲	۲	۲	۲	اصفهان
۶	۲	-	-	۲	-	-	-	-	-	۲	-	تهران
۲	-	-	-	-	-	۲	-	-	-	-	-	کرمان
۱۰۸	۹	۵	۱۳	۱۱	۱۴	۱۱	۷	۱۲	۱۵	۱۱	۱۱	جمع

این جدول از کتاب «مجموعه صورت جلسات شورای آموزش دندانپزشکی و تخصصی» اخذ شده است (۵).

جدول ۱۰ - تعداد و فراوانی دانشجویان موافق و مخالف با افزایش ظرفیت پذیرش در چهار دانشگاه

جمع	نمی‌دانم	مخالف	موافق	نظریات	
				تعداد	دانشگاه
۱۷۴	۱	۹۴	۷۹	تعداد	تهران
۹۵	۴	۴۵	۴۶	تعداد	بهشتی
۶۱	۰	۱۴	۴۷	تعداد	شاهد
۲۲۸	۶	۹۹	۱۲۳	تعداد	آزاد
۵۵۸	۱۱	۲۵۲	۲۹۵	تعداد	جمع
۱۰۰/۰	۲	۴۵/۱	۵۲/۹	درصد	

بحث

از ۵۵۸ نفر دانشجوی مورد مطالعه، ۴۳۸ نفر علاقمند به ادامه تحصیل و ورود به دوره‌های دست‌یاری بودند که حدود ۸۷/۵٪ از مجموعه‌ها را تشکیل می‌دهند و صدویست نفر علاقه‌ای به ادامه تحصیل نداشتند که ۲۱/۵٪ را شامل می‌شوند. در دانشگاه تهران از ۱۷۴ نفر دانشجو ۱۲۶ نفر علاقمند به ادامه تحصیل بودند که ۷۲/۴٪ را شامل می‌شدند و ۴۸ نفر علاقه‌ای به ادامه تحصیل نداشتند که ۲۷/۶٪ را تشکیل می‌دادند. این ارقام در دانشگاه شهید بهشتی شامل ۷۱ نفر علاقمند و ۲۴ نفر غیر علاقمند بود که به ترتیب ۷۴/۷٪ و ۲۵/۳٪ را تشکیل می‌دادند. در دانشگاه شاهد ۵۳ نفر علاقمند و هشت نفر غیر علاقمند که به ترتیب ۸۶/۹٪ و ۱۳/۱٪ را شامل می‌شدند و در دانشگاه آزاد ۱۸۸ نفر علاقمند و چهل نفر غیر علاقمند بود که به ترتیب ۸۲/۵٪ و ۱۱/۵٪ را تشکیل می‌دادند.

یعنی از لحاظ درصد علاقمندی به ادامه تحصیل به ترتیب دانشگاه شاهد، آزاد، بهشتی و تهران قرار دارند. که در چهار دانشگاه درصد علاقمندان از ۷۲/۴٪ تا ۸۶/۹٪ و درصد غیر علاقمندان از ۱۳/۱٪ تا ۲۷/۶٪ نوسان دارد. بالا بودن میزان علاقه به ادامه تحصیل در فارغ‌التحصیلان دندانپزشکی به میزان ۶۲/۸٪ در تحقیق Anderson و Beal (۳) به چشم می‌خورد.

اما در مورد دلایل علاقمندی دانشجویان به ادامه تحصیل، از ۴۳۸ نفر علاقمند، ۶۱/۳٪

علت علاقمندی خود را تمایل به افزایش معلومات و رسیدن به رتبه‌های علمی بالاتر و $9/8\%$ علت را رسیدن به موقعیت اجتماعی بهتر و $10/7\%$ علت را کسب موقعیت اقتصادی بهتر و $6/8\%$ علت را دسترسی به کار بیشتر و $11/4\%$ علت را تمایل به استخدام در دانشگاه به عنوان عضو هیأت علمی ذکر کردند. از این آمار چنین بر می‌آید که برای دانشجویان مورد مطالعه، دلیلی که بیش از همه مورد توجه بوده، افزایش معلومات و رسیدن به رتبه‌های علمی بالاتر می‌باشد که این دلیل در هر کدام از چهار دانشگاه هدف، بالاترین درصد را داشته است. دلیلی که کمتر از دلایل دیگر حائز اهمیت بوده دسترسی به کار بیشتر می‌باشد.

در مورد دلایل عدم علاقمندی دانشجویان به ادامه تحصیل از صدویست نفر دانشجوی غیرعلاقمند، 35% علت عدم تمایل خود را خسته شدن از تحصیل، $13/3\%$ علت را مشکلات ناشی از موفقیت در امتحان تخصصی، 30% علت را تمایل به شروع کار بلافاصله پس از فراغت از تحصیل، $11/7\%$ علت را مشکلات مالی، $8/3\%$ علت را مسافرت به خارج از کشور، $1/7\%$ علت عدم تمایل خود را طولانی بودن دوره طرح پس از دکتری ذکر کردند. در دانشگاه‌های تهران و بهشتی، خستگی از تحصیل بیشترین دلیل عنوان شده و در دانشگاه‌های آزاد و شاهد، تمایل به شروع کار بلافاصله پس از فراغت از تحصیل بالاترین درصد را به خود اختصاص داده بود.

اما در مجموع در چهار دانشگاه، رشته‌های ارتودنسی با $21/1\%$ جراحی دهان و فک و صورت با $18/1\%$ ، اندودنتیکس با $14/9\%$ ، ترمیمی با $12/9\%$ ، دندانپزشکی کودکان با $10/4\%$ ، پروتزهای دندانی با $9/7\%$ ، پرپودنتیکس با $8/4\%$ ، و آسیب‌شناسی دهان و فک و صورت با $1/8\%$ با $1/8\%$ ، تشخیص و بیماری‌های دهان با $1/6\%$ و رادیولوژی با $1/1\%$ علاقمند، به ترتیب در رده اول تا دهم قرار گرفتند. بالا بودن متقاضیان رشته ارتودنسی، در مقالات، از جمله مقاله Jones M. تأیید شده است (۴).

با توجه به دلایل ذکر شده برای علاقمندی به هر یک از رشته‌های تخصصی، در تمامی رشته‌ها علت انتخاب علاقه صرف به علم آن رشته ذکر شده است.

از ۵۵۸ دانشجوی مورد مطالعه، ۲۹۵ نفر ($52/9\%$) موافق با افزایش ظرفیت پذیرش و ۲۵۲ نفر ($45/2\%$) مخالف با افزایش ظرفیت پذیرش بوده‌اند. و ۱۱ نفر ($1/9\%$) در مورد افزایش پذیرش نظر خاصی نداشتند. این نتایج نشان می‌دهد که بیش از نیمی از دانشجویان موافق با

افزایش ظرفیت پذیرش می‌باشند و این در حالیکه کمتر از ۵۰٪ دانشجویان با افزایش ظرفیت پذیرش مخالفت کرده‌اند. اما این اختلاف چندان چشمگیر نیست.

در انتها چنین نتیجه‌گیری می‌شود که علاقمندان به ادامه تحصیل در دوره‌های دستیاری و دندانپزشکی بیش از کسانی است که تمایل به ادامه تحصیل ندارند.

همچنین درصد علاقمندان به ادامه تحصیل در گروه سنی ۲۵ یا زیر ۲۵ سال بیش از درصد علاقمندان گروه سنی بالای ۲۵ سال بود که می‌توان نتیجه‌گیری کرد که بالا رفتن سن تمایل به ادامه تحصیل و فراگیری کم می‌شود.

با توجه به اینکه در بعضی دانشگاهها علت عدم تمایل به ادامه تحصیل، تمایل به شروع کار بلافاصله پس از فراغت از تحصیل ذکر شده، پیشنهاد می‌شود که اگر وزارتخانه صلاح را در افزایش ظرفیت در دوره‌های تخصصی بداند، شرایط انجام کار در حین تحصیل را برای دستیاران فراهم آورد تا آنان در طول دوره تحصیل با مشکلات کمتری مواجه باشند. پیشرفت سریع فناوری و علوم پزشکی در چند دهه اخیر، لزوم تجدیدنظر در برنامه‌های آموزشی و تخصصی دانشگاههای علوم پزشکی را امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر ساخته، تا از یکسو دانش‌اندوزان با استفاده از امکانات لازم به کسب دانش و معرفت بپردازند و از سوی دیگر نیروی انسانی واجد شرایط با کارایی لازم را برای تأمین کادر هیأت علمی دانشکده‌های دندانپزشکی عرضه نماید. بدیهی است که در چنین شرایطی به منظور بهره‌وری بیشتر از امکانات آموزشی، ایجاد هماهنگی و نظمی خاص در سیستم آموزشی، امری ضروری بوده و از قدمهای اساسی به شمار می‌رود. به همین سبب دبیرخانه شورای آموزشی دندانپزشکی و تخصصی این مهم را یکی از وظایف اصلی خود قرار داده تا دانشکده‌های دندانپزشکی با رعایت ضوابط و برنامه‌های مزبور بتوانند از حد مطلوب و قابل قبول آموزش برخوردار باشند و از برنامه‌های مزبور و عوامل آموزشی و محصول نهایی آنها نیز ارزیابی لازم را به عمل آورد.

نتیجه‌گیری: بایستی ظرفیتهای تخصصی دانشکده‌ها افزایش یابد تا سطح درمانهای دندانپزشکی در اقصی نقاط ایران ارتقا یابد و استعدادهای متعدد اجازه شکوفا شدن را پیدا نمایند.

تشکر و قدردانی

در خاتمه از زحمات سرکار خانم دکتر شهرزاد روستا تشکر می‌گردد.

REFERENCES

- 1- Ireland RS, Palmer NO, Bickley SR. A Survey of general dental practitioners postgraduate education activity and demand for extended modular postgraduate programs. Br Dent J 1990; 187(9): 502-6.
- 2- Hull RH, Darby ML. Continuing education. J Dent Hyg 1989;415-422.
- 3- Anderson RJ, Beal JF, James. An appreciation his work in academic dental public health and the speciality. Comm Dent Health 1993; 10(3): 213-6.
- 4- Jones M. The development of a speciality training program. Br J Orthod 1997; 24(2): 169-71.

۵- مجموعه صورتجلسات شورای آموزش دندانپزشکی و تخصصی تهران؛ انتشارات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛ ۱۳۸۰، ۴۶.

* * *